

Ryszard Przybylski

Sprawozdanie z podróży naukowej do ZSRR (wrzesień 1961 r.).

Biuletyn Polonistyczny 4/12, 24-25

1961

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tem, tłumaczem z języka polskiego, związanym w latach 20-tych i 30-tych z grupą polskich pisarzy lewicowych przebywających na terenie ZSRR.

Podróż ta pozwoliła mi m.in. na ustalenie po raz pierwszy pewnych faktów natury historycznoliterackiej (np. dane dotyczące czasopism polskich po roku 1923), zapoznała mnie z materiałami zupełnie nie znanymi i niedostępnymi dla historyka literatury w kraju.

Krystyna Sierocka
adiunkt Instytutu Badań Literackich PAN

SPRAWOZDANIE Z PODRÓŻY NAUKOWEJ DO ZSRR
(wrzesień 1961 r.)

Poszukiwania, jakie przeprowadzałem w archiwach i bibliotekach Moskwy i Leningradu we wrześniu br., dotyczyły dwóch spraw: 1. Niedrukowanych materiałów rękopiśmiennych F. Dostojewskiego z lat 60-tych i 70-tych. 2. Neoklasycyzmu w poezji rosyjskiej wieku XX.

Notatki osobiste Dostojewskiego, pomysły do artykułów i powieści znajdują się głównie w dwóch archiwach moskiewskich: w Centralnym Państwowym Archiwum Literatury i Sztuki (Centralnyj Gosudarstwiennyj Archiw Litieratury i Iskusstwa - CGALI) i w Dziale Rękopisów Biblioteki im. Lenina (GBL). Poszukiwanie tych materiałów ułatwia wydany w r. 1957 tom "Opisanije rukopisnej F.M. Dostojewskiego", informujący stosunkowo dokładnie o treści poszczególnych jednostek archiwalnych. Notatki z lat 60-tych były już częściowo opublikowane przez L. Grossmana w książce "Put' Dostojewskiego" (1921) i przez S. Borszczewskiego w pracy "Szczedrin i Dostojewskij" (1956). Natomiast fragmenty brulionów powieści "Młodzik" (brudnopisy pozostałych wielkich powieści ogłoszono już drukiem w całości) były cytowane w wyborze w pracach G. Czulkowa i A. Dolinina. Chodziło więc o zebranie materiałów, które, po pierwsze, dotyczyły problemów nie poruszanych przez Grossmana i Borszczewskiego, takich jak geneza chrystologii Dostojewskiego, po drugie, dałyby pełniejszą niż u Borszczewskiego dokumentację tematu: polemika Dostojewskiego z Czernyszewskim. Po trzecie, chodziło o dokładniej-

szy wgląd w bruliony "Młodzika". Z tych względów konieczne było przestudiowanie części archiwum Dostojewskiego i Dostojewskich w CGALI i w GBL. Studia te traktowałem jako uzupełnienia do złożonej już w wydawnictwie książki o prozie Dostojewskiego.

Studia nad neoklasycyzmem w najnowszej poezji rosyjskiej, związane z przygotowywaną w pracowni prof. S.Żółkiewskiego w IBL książką "Poezja neoklasyczna wieku XX", przeprowadzałem głównie w Bibliotece im. Lenina w Moskwie. Dotyczyły one twórczości akmeistów (Achmatowa, Gumilow, Mandelsztam, Narbut, Zienkiewicz, Gorodecki), tzw. II Cechu Poetów (Adamowicz, G.Iwanow, Ocup, Odojewcewa) i mało znanych poetów neoklasycznych z lat 20-tych, dalekich zarówno od "szkoły Gumilowa", jak i od "neoakmeizmu" Mandelsztama, takich jak Agniwoew, Parnok, Zacharow-Menski, Berman, których twórczość nie była dotychczas opracowywana. Szczególną uwagę zwróciłem na krytykę dotyczącą Achmatowej, Gumilowa i Mandelsztama. Skonspektowałem czasopismo akmeistów "Apołłon", manifesty imażynistów i wypowiedzi teoretyczne suprematystów (K.Malewicz).

W Leningradzie przeprowadziłem dwie rozmowy z Anną Achmatową. Rozmowy dotyczyły: genezy akmeizmu, stosunku Mandelsztama do Wiaczesława Iwanowa i symbolizmu, antyku Mandelsztama, literatury krytycznej o akmeizmie, stosunku A.Achmatowej do poezji P.Valéry'ego i T.S.Eliota, stosunku Mandelsztama do parnasizmu. W Domu Puszkimskim uzyskałem konsultacje u prof.Muratowej i u kand.nauk Jerszowa.

W Bibliotece im. Lenina w Moskwie sporządziłem mikrofilmy: a) poszczególnych tomików poetyckich Achmatowej i Gumilowa, b) artykułów krytycznych, tomików poezji i wierszy rozproszonych Mandelsztama, które zostały pominięte w edycji nowojorskiej dzieł poety, c) manifestu Chlebnikowa i Kruczonych "Słowo jako takie".

Ryszard Przybylski
adiunkt Instytutu Badań Literackich PAN